

VESTUL ROMÂNIEI

Ziar românesc independent din Oradea-Mare.

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA :
Strada Francisc Deák No. 2.
Telefon 10-02.
Manuscrisele nu se înapoiază.

Director-Fondator : ȘTEFAN MĂRCUȘ

ABONAMENTE:

Apare de trei ori pe săptămână.
Pe o lună . . . . . 25 Lei
Pe un an . . . . . 260 Lei
In America . . . . . 3 dolăr

RĂVAS

D-l Prim-ministru I. I. C. Brătianu a sosit la Oradea. La granița județului Bihor a fost așteptat în numele partidului liberal de domnii N. Porumb și P. Dejeu. Fără ca să ne amestecăm în chestiuni de partid, nu știm, cine oare i-a autorizat pe numiții cu primirea? Doar unul este un reprezentant al bisericii, iar celălalt al culturii?

D-l Prim-ministru nu știm ce o fi vorbit cu dânșii. Ei ca om de o inteligență rară a primit omagiile depuse cu venerațiunea caracteristică rolului de civilizație. Dar ne întrebăm: Ce a putut discuta în interesul politic cu acești inimoși „luptători“?

Puțină, . . . puțintică modestie! Căci doar chiar prin aceasta ne-am distins noi! Tot omul la locul său, pe pod și nu sub poduri!

***

D-l Consilier cultural al orașului Oradea-Mare, Petre Dejeu s'a reîntors dela primirea din Vad, și s'a lăsat interviuat de ziaristii minoritari.

A povestit — dupăcum i se prezintă sezonul — despre verzi și uscate, coapte și necoapte, pentru ca nu cumva să se poată presupune, că nu a păstrat considerațiile cele mai cordiale față de ziaristica minoritară.

Nu ne-a spus ce a produs cu această ocaziune pentru cultura adevărat românească, și noi suntem întrucâtva „egoiști“, vomam să o știm și asta?

Mai știi? Vom veni și noi milii muncitori, să ne apropiem de cultură, și să rugăm respectuos un locșor de considerație merită în acest colțisor, care să adăpostă cald — atâtor „bigoane“ eșite la suprafață!

***

Unii vor să știe, că scoala de inspecție d-lui Prim-ministru a fost nu numai vizitarea administrației. Așa-i omul, el vrea să știe întotdeauna mai multe! Mai ales când se apropie bărbați mari, diplomați, — ajungi într'un corn de capră! Nu știi cum să interpretezi administrația; înseamnă ea oare acte de proprietăți, control la expropriere, informații dealungul frontierei, — ori numai încurajare pentru organele din subordine! Ceva o fi, dar ce? Secretele zeilor.

Criza școlii românești

Nu ne încercăm să scădem întru nimic incalculabilele merite ale d-lui dr. Angelescu, ministrul învățământului și nici nu ne trece prin gând să dăm altă interpretare avântului ce d-sa a trezit pentru ridicarea școlii. L'am văzut de aproape, am cutreerat cu d-l dr. Angelescu plaiurile Crișanei, Maramureșului și Ardealului și am putut cunoaște de aproape devotamentul unui ministru pentru o cauză atât de mare. L'am văzut certând unde era de certat și laudând unde era de laudat, cu toată adâncimea unui suflet care își dă seama ce înseamnă școala pentru un neam. Ba în multe părți, a-acei cari-l însoțeam am văzut un ministru care se coboară atât de mult în cele mai mărunte griji și era în stare să-și dea ultimul grăunte de bunăvoință, de îmbărbătare, de tot ceea ce putea da sufletul său, numai să urnească oametul din loc. Astfel se explică tot secretul curentului de renaștere școlară, care nu poate de cât să bucure pe cei ce mai sunt în stare să se bucure de curentele sănătoase.

Totuși cu modestele noastre puteri de dascăli, cari trăim toată ziua în școală, îndrăznim să atragem atenția asupra unei laturi a problemei și aceasta în legătură cu starea corpului didactic. Magistratilor și militarilor, elemente de elită și de siguranță ale țării, li s'a dat posibilitatea unei vieți mai ferite de păcatele grijilor mărunte. Ei nu au amenințat cu greva nici cu demisia și totuși li s'a dat căci s'a crezut în rostul lor cel mare.

Suntem încredințați că sunt mulți în frunte cu d-l ministru Angelescu, cari își dau seama că sufletul întregel armate, al întregii magistraturi, al întregii țări îl făuresc profesorilor. Că prin urmare siguranța Statului nu-și poate pune temelia decât pe avântul și pe convingerea corpului didactic. Școala cu dascăli apostoli, mai puțin, dar convingși, va da sufletul României de mâine, dupăcum i-a dat elanul care ne-a adus azi unde suntem.

Ne întrebăm însă îngrijoși, ce fel de dascăli lăsați în voia întâmplării prin sate și orașe vom avea și ce fel de profesori am început să avem, când vedem în ei niște flămânzi după ore, ore multe; istoviți și plictisiți de aceste ore? Ce să mai rupă ei din amărățul lor suflet ca să dea tinerelor vlăstare! Ce avânt, ce entuziasm, ce convingere mai pot smulge copiii neamului acestuia dela niște figuri uscate de muncă.

Școala nu poate crește decât prin dascăli săi; ei sunt școala și aici trebuie să ne uităm mai mult, dacă vrem renașterea școlii. Dacă nu, cu durere vom asista la degradarea, la secarea școlii noastre.

Noi, cari vedem primejdia de aproape, credem că ne facem datoria, în interesul siguranței neamului, al sănătății sale, nu să arătăm, dar să atragem atenția că aici e criza școlii.

Măine, pe acest drum, nu vom mai avea corp didactic de care

neamul are nevoie, căci elita profesorilor nu se poate ține decât cu sacrificii. Este o imprudență neertat de vinovată de a-i considera ca funcționari, de a-i închide în curbe, când ei sunt marii artiști ai celui mai frumos tezaur al neamului: sufletul său.

Să fim atenți să nu greșim. Nu ptrucă dascălul ar fi capabil să turbure țara, dar ptrucă școala este amenințată.

George Bota.

Curiozități.

Fostul împărat al Chinei care încă mai poartă titlul de suveran nu mai poate obține dela guvern plata pensiei sale și nici comerțanții din Peking nu-l mai creditează. E nevoit pentru a trăi, să-și vândă din bijuteriile de valoare pe care le posedă.

Ziarele americane anunță moartea groaznică a unei mari artiste de cinematograf, Miss Martha Mansfields. Pe când juca, un actor a aruncat un chibrit care a căzut, din greșeală, pe rochia de dantelă a artistei. Înconjurată într-o clipă de flăcări nfericite a ars de vie. Iși au și dantelele povestea lor! . . .

Kix.

INSPECȚII MINISTERIALE

D-l I. I. C. Brătianu și D-l Franasovici la Oradea-Mare

Primirea

Marți seara la orele 9 au sosit în Oradea-Mare D-l I. I. C. Brătianu, prim-ministru și ministru de interne, însoțit de d-l R. Franasovici subsecretar de stat, de d-l Dimitriu, fost vicepreședinte al Senatului, d-l Vărar inspector general și șeful de cabinet d. Pleșoianu. În gară au fost primiți de d-l Prefect V. Hodor, de d-l primar C. Bucico, d-l A. V. Catana prefectul poliției și alții.

O delegație a partidului liberal local formată din păr. Porumb și P. Dejeu, însoții de câțiva gazetari minoritari, au eșit la Vad în întâmpinarea oaspeților.

Interview

În tren, gazetarii minoritari au luat un interview d-lui Franasovici care le-a declarat următoarele:

— Care este ținta venirii d-voastră în Bihor?

— Venim să facem o inspecție administrativă la fața locului.

— Ce e cu demisia d-lor deputați Dr. N. Zigre și Andru și dacă se vor completa listele electorale?

— Nu știu nimica despre aceste demisii. Iar dacă s'au făcut, atunci Ardealul își are legile sale electorale. În ceea ce privește completarea listelor electorale vă pot răspunde doar atât că în alegerile parțiale cari s'au făcut acum de curând în Ardeal nu s'au completat.

— În Ardeal două milioane de unguri stau departe de politica activă. Semnalul de pornire la lupta politică s'a dat la Ciucea când s'au întâlnit frunțașii partidului maghiar cu d-l Averescu și Goga. Dacă li s'ar da dreptul de vot acestor două milioane de unguri ar ști să-și evidențieze aptitudinile. D-l General Averescu a fost primul care ne-a întins mâna.

— Oricum ar fi, în cadrele legalității minoritarii au dreptul de a face politică așa cum doresc.

In oraș

Trenul ajuns în gară, d-l prim-ministru a rămas în vagon iar d-nii R. Franasovici, Dimitriu, Vărar și Pleșoianu, însoții de șefii autorităților și de o puternică escortă de polițiști, au mers la restaurant și de aci la teatrul „Regina Maria“ unde se juca opera „Romeo și Julieta“.

Inspecțiile

A doua zi, Miercuri dimineața, la ora 6, a plecat d-l Mikes directorul subprefecturii la Tinca. La ora 7 d-l prefect V. Hodor însoțit de d-l Chirilă primnotar județean iar la ora 8 d-nii miniștri.

La Tinca s'a făcut o amănunțită inspecție. D-l I. I. C. Brătianu a inspectat secretariatul de sub conducerea d-lui notar Fildan, iar d-l R. Franasovici pimpretura de sub conducerea d-lui dr. Pop Sever,

De aci întreaga asistență a plecat la Ceica unde a făcut aceleași inspecții; apoi au trecut la Holod, de unde s'au întors cu automobilele în Oradea-Mare la ora 2^{1/2} unde au luat masa în gară. După o plimbare cu automobilul prin oraș au părăsit Oradea-Mare la ora 3⁴⁵.

Interview-ul d-lui Dejeu

D. P. Dejeu, consilierul cultural al orașului, a dat un interview presei minoritare în care spune că d-l Prim-ministru s'a interesat de presa minoritară din Oradea-Mare. A accentuat asupra ziarului „Nagyváradi“ mai ales asupra tonului cult și accidental cu care acest ziar abordează chestiunile. D-l Prim-ministru se bucură, vede în totdeauna că presa minoritară vorbește clar și hotărât. Schimbarea părerilor prin presă duce la înțelegerea adevărată.

Rep.

Ce ne spune d-l Emil Isac . . .

Ieri a fost în Oradea-Mare d-l Emil Isac inspector al artelor pentru Ardeal, Banat și ținuturile ungurene. D-sa ne-a declarat că s'a admis ca să se joace la Satu-Mare Actul I și ultimul al „Tragediei Omului“ de Madach. apoi ne-a spus că ministerul artelor a hotărât ca să înființeze în Cluj o revista intitulată „Cultura“. Va fi pusă sub direcția d. Dr. Sextil Pușcariu și Lucian Bologa și va fi redactată în trei limbi: română, germană și ungară.

Scritorul Franyó din Arad lucrează la antologie a poeziilor române editată și aceasta în 3 limbi germană, română și ungară. Și aceasta va fi editată pe cheltuiala statului.

Parlamentul

Continuarea ședinței din 10 Decembrie.

Se continuă ședința din 10 c. d. **Ion Motoș** aduce la cunoștința ministrului de externe că în Sighișoara doi avocați au un birou care se ocupă cu afacerile bănești ale românilor din Ardeal cari au de primit bani din America. Biroul trece drept oficial și primește direct actele dela legația din Washington, fără ca ministrul nostru de externe să aibă cunoștință despre birou.

Dr. V. Moldovan spune că d. ministrul de externe incurajează astfel de samsari.

D. Florian liberal, acuzat că a luat 150.000 lei pentru o afacere agrară, încearcă să se dezvinuască spunând că el este avocat și în această calitate a intervenit ca să-i admită d-lui Ghera un schimb de moșie. Se naște un schimb de cuvinte între d-sa Buzdugan și Lupu.

Firicel Dumitru, acuzat pentru același lucru, spune că nu-i adevărat. Cere anchetă.

— Vorbește apoi **P. Halippa** în chestia lotului de 5 Ha. Spune că nu a fost o ilegalitate și că la fel au fost improprietățile și d. Inuleț și Crihan.

— Se trece apoi proiectul de chemare a contingentului 1924 sub arme, și crearea unui subsecretariat de stat la domeniu.

Se justifică după aceea deputatul Buzdugan de ce și cum a fost improprietărit, spunând că nu a fost ilegal.

Ședința din 11 Decembrie

Deputatul **Mirto** răspunde acuzei aduse de deputatul **Florian**.

Chr. Tomulescu, spune că chestiunile personale de ieri conduc la desființarea parlamentarismului.

Publicațiune

Primăria comunei Celca a fixat termen de licitații dreptului de a exercita încasarea vămii și a taxei locale cu ocaziunea târgurilor săptămânale și târgurilor mari, pe data de 31 Decembrie 1923 ora 10 a. m.

Licitația se va ține în biroul notariatului cercual Celca unde condițiunile detaliate asupra tarifului taxelor de vamă și a taxelor locale se pot privi zilnic între orele oficioase.

Durata arenzelor este dela 1 Ianuarie 1924 până la 31 Decembrie 1924. Ofertele se primesc închise. Suma de strigare este 91.000 Lei.

Licitatorul vor depune la Primăria din Celca 10 % prețul de strigare, ca vadiu, care sumă întregită la suma de 10 % din suma ajunsă prin licitațiune se va considera de cauțiune și se va depune pentru fructificare.

Moga (ss) notar.

INFORMAȚIUNI

Cercul de studii juridice al baroului local. În ziua de 15 Dec. la ora 5 p. m. se va inaugura deschiderea cercului de studii juridice al baroului avocaților din localitate. La această inaugurare va participa și d-l Dobrescu, președintele barourilor avocaților din întreaga țară.

Prefectura poliției a făcut alaltăieri o razie contra copiilor vagabonzi și cerșetori. Această razie a avut rezultatul că s'au găsit mulți copii și cerșetori atât prin cafenele cât și pe la unele colțuri de stradă. Copiii au fost conduși la poliție. Au frumoase rezultate aceste razii și ar fi bine ca copiii vagabonzi cari sunt orfani să fie internați în orfelinate. Pentru cerșetori știm că s'au organizat bărcile spitalului de ochi, de unde apoi vor fi triați în diferite centre.

Vizitați Restaurantul de Lux „PALACE” cel mai elegant și cel mai somptuos din localitate :-: Bucătărie admirabilă
Proprietar: **MAX WELZER**

Contra Subcomisarului Ursulescu și agentului Popa dela poliția de frontieră din Santăul-Mare s'a cerut cercetare pentru scandal public, luare de mită și șantaj dela locuitorii din comună.

Comitetul central al federației sportive F. S. S. R. a admis concursul de scrimă pentru 15—16 și va avea loc Sâmbătă 15 în str. Rimanocoy 13 iar Duminică 16 în sala cercului catolic. Acest concurs este organizat de N. S. E. și va fi patronat de d-l Dr. N. Zigre, președintele comitetului regional Oradea-Mare.

S'a deschis vama poștei!

Vămuirea o mijlocește
Biroul de vămuire
„ANCORA”

Bugetul orașului. Comisia financiară a orașului a început ieri debaterile pentru alcătuirea bugetului pe anul viitor.

Trupa I. Manolescu. La 28 Decembrie revine în orașul nostru trupa de sub conducerea d-lui Ion Manolescu. Va juca „Moartea Civilă” în care marele artist are o creație extraordinară. Biletele s'au și pus în vânzare și se găsesc la casa de zi a teatrului la d. I. Iliș.

JULIU GERGELY
CROITOR CIVIL ȘI MILITAR

Mare magazin de rechizite
UNIFORME ȘI CHIPIURI

Oradea-Mare, Bul. Reg. Ferdinand, 55

În ziua de 19 Decembrie la ora 4 va avea loc o reprezentație pentru copii, organizată de societatea Pînclpele Mircea din localitate. În numărul viitor vom publica programul.

Cumpărați dela producători!

Industria Textilă de Lână

S. A.

Bulev. Regele Ferdinand No. 13

Depozitul tuturor produselor :-: din fabrică. :-: Vanzarea pe lângă prețuri de fabrică riguros fixate.

Telefon 16-63 Telegrama: FONAL

Cercul Franco-Român. Duminică 16 Decembrie continuând ciclul de conferințe organizat de cercul franco-român din localitate va vorbi, în sala cercului militar d. Dr. Jeannel, profesor la Universitatea din Cluj despre „Voyage aux hauts montagnes de l'Afrique”. Conferința va fi însoțită de proiecțiuni.

Articole de modă bărbătești

Svettere, mănuși, ciorapi pentru dame și copii, mărunțișuri cu prețurile celea mai moderate la

MOLNAR

Bul. Regele Ferdinand No. 9

Procesul de presă Bogdan Ionescu—Iustin Ardeleanu care a fost fixat pe ziua de azi a fost amânat. Mobilul acestui proces este faptul că d-l dr. Iustin Ardeleanu a atacat în „Vulturul” pe un oare care „bogdaprost”. D-l Bogdan Ionescu care s'a crezut vizat, s'a simțit bleșat și a intentat acțiune. Motivul amânării este că d-l dr. Iustin Ardeleanu n'a primit citația la termenul legal și contestația ridicată de acesta că delictele de presă nu cad în competența tribunalului, ci a curții cu juri.

Pentru Crăciun!

Decoruri pentru pomi de Crăciun, jucării, vase de porcelan, statuete, obiecte pentru cadouri, vase smălțuite, sticlării, geamantane de voiaj, se găsesc de tot felul și se pot cumpăra

cu prețuri foarte ieftine dela

Magazinul Farkas

Strada Nicolae Jorga, No 5.

Magazinul nostru se poate vizita și fără obligație de cumpărare.

Comitet școlar. Duminică 16 c. urmând a se constitui comitetul școlar al grădinei de copii No. 7, din Str. Eroilor, părinții elevilor cât și toți acei cari se interesează de bunul mers al școlii — oficialități și intelectuali — sunt rugați a lua parte în localul școlii unde sunt convocați în acea zi pentru ora 4 după amiază.

Leul a fost cotelat la Paris cu 9.70 iar la Zürich cu 292.50.

ULTIMA ORA

RADOR. Orele 4.

Consiliul apărării Naționale.

București. — **Comitetul de apărare Națională a ținut ieri o ședință la ministerul de războiu. Au luat parte d-l V. Brătianu, Mărdărescu, Văitoianu și Moșoiu. S'a discutat proiectul de lege asupra reorganizării armatei.**

Camera.

(12 Decembrie.)

Dep. **Psepelinski** mulțumește ministrului de finanțe că a prevăzut în noul buget 550 milioane lei pentru îmbunătățirea situației funcționarilor. Cere ca să nu se uite pensionarii.

Dep. **Șumulescu** comunică că guvernul German persecută pe cetățenii români din Germania. Cere represalii.

Dr. **Lupu** roagă pe președinte ca să admită ca în viitor să fie

2 zile pentru interpelări căci în acest an sunt foarte multe abuzuri.

Senat.

(12 Decembrie.)

Raportor Procopiu înaintează raportul despre rectificarea graniței Româno-Jugoslave.

Groșoreanu (naționalist) protestează contra raportului d-lui Procopiu, spunând că Jugoslavia cândva a făcut o propunere mult mai favorabilă care a eșuat din cauza d-lui Brătianu. După cetirea acestei declarațiuni senatorii naționaliști, au părăsit senatul.

D-l **Duca** spune că numai d-l Vaida este de vină în această chestiune. Transilvănenii au încheiat pacea care a trunchiat Banatul.

Senatul primește raportul cu 52 voturi față de 2 contra.

Toți intelectualii și elita Oradei-Mari frecventează numai

Cafeneaua „ELITE”

O orchestră clasică de primul ordin, detectează publicul.

TELEFON 3-98

PRODUS ELE FABRICII DE BERE
CZELL
DIN CLUJ

Din cauza calitatilor lor neintrecute sunt Mărcile Conducătoare

Berea nutitoare „Hercules”
și Berea deschisă „Monoștor”

Cine dorește să bea bere bună să ceară pretutindeni numai pe acestea.

Lloyd 1749.—13.

Depou principal **„ORIENT”** S. A. pentru Industrie și Comerț
la Oradea-Mare Str. Gilányi, 5—7. Telefon 3-98.

TELEFON 3-98

TIPOGRAFIA ȘI LIBRĂRIA ROMÂNEASCĂ

❖ ❖ SOCIETATE PE ACȚIUNI ▲ ORADEA-MARE ❖ ❖

TIPOGRAFIA ȘI LITOGRAFIA

Strada Francisc Deák No. 2.

Telefon No. 10-02.

Aranțată cu cel mai variat și modern material. Execută prompt și cu prețurile cele mai moderate: Ziare, Broșuri, Reviste, Afișe, Bilanțuri, Anunțuri, Invitări, Registre, Cărți de vizită și tot felul de lucrări în această bransă.

LIBRĂRIA:

Parcul Traian No. 6.

Telefon No. 10-16.

Asortată cu tot felul de cărți didactice și rechizite școlare; reviste și cărți literare și de știință românești și străine, furnizează cu prețuri de concurență: Hârtie, Creioane, Tocuri, Penițe și Materiale pentru Bănci și Birouri.

Cu ocazia Sf. Sărbători ale Crăciunului s'a adus și pus în vânzare la Librărie un bogat transport de Calendare, Cadouri pentru Anul Nou și Jucării pentru copii, precum și agende pentru d-nii avocați pe anul 1924.

SECȚIA LITOGRAFICĂ

Înzestrată cu cele mai fine culori de cerneleuri execută cu cea mai mare fineță orice lucrări atingătoare în această bransă având un maestru-desenator diplomat.

ATELIERUL DE LEGĂTORIE

asortat cu materialele necesare cele mai moderne execută lucrări de bransă solid, curat, frumos și ieftin. Incurajați Industria Românească!